
(Salvatges) L'home dels ulls tristos

Wilde, der Mann mit den traurigen Augen

Autor: Händl Klaus

Text traduït al castellà per Monika von Moldoványi de Goyeneche (2004, no editat, disponible a la pàgina web del Goethe Institut)

Personatges: quatre homes (tres de més joves i un de més gran amb poca presència escènica) i una dona

Espai: estació de tren, carrer, casa.

Sinopsi: Gunter baixa del tren. Aparentment torna a casa per morir (sembla malalt de tuberculosi), però aquí, el lloc on ha baixat, no és la seva destinació. Per què baixa, doncs? Diu que els seus pares l'esperen, però més endavant sabrem que són morts. Per què menteix? El paisatge —la ciutat, els carrers— té un aire desolat, abandonat, terrorífic, com si s'hi hagués produït un cataclisme nuclear. Fa calor. No hi ha aigua. Gunter és acollit per dos estranys germans que, tant sí com no, l'obliguen a acompanyar-los; volen que passi la nit a casa seva, amb ells i amb la seva germana. La germana és hipocondríaca i es tanca hermèticament a casa, sense ventilació. L'atmosfera és asfixiant. A l'exterior gairebé no hi ha ningú. Què passa? Gunter acabarà vivint amb aquesta curiosa família. O això és el que sembla.

Comentari: Es tracta d'un text escrit gairebé com un poema, amb rèpliques breus i retallades. Les paraules dels dos germans, sobretot, tenen l'aparença d'un diàleg líric (juxtaposició d'un discurs únic alternat en dues veus). La tensió de l'obra es fonamenta en l'estranyesa del lloc (per al protagonista, però sobretot per al públic.) No sabem on som, ni per què els

personatges actuen com ho fan. No sabem per què Gunter baixa del tren, què passa al poble, per què no hi ha ningú, per què els dos germans acullen el protagonista, què en volen fer (o què li volen fer). L'únic personatge extern que apareix en un moment determinat resulta ser el pare dels tres estranys habitants d'aquesta ciutat fantasma. I l'estomaquen. Per què li peguen? Per què no el deixen entrar a casa?

Estem davant d'una metàfora de l'Alemanya actual?, de l'Europa actual?, del món contemporani? És una obra de ciència-ficció? La realitat és concreta, coherent, però no és identificable. És alhora lògica i absurda. Per descomptat no té un referent concret.

Händl Klaus pertany a la jove generació d'escriptors teatrals «postdramàtics». Curiosament, aquesta etiqueta «postdramàtica» (que qüestiona la mateixa existència de la literatura dramàtica), alhora que ha entronitzat les propostes espectaculars de creadors com Castorff, Goebbels, Pollesch, Grüber o Ostermaier, ha acabat acollint tota una nova generació de dramaturgs a l'Alemanya del tercer mil·lenni.

El «teatre postdramàtic» transcendeix la dramàtica convencional tot subratllant el valor de la representació —en mots de Barthes— com a polifonia informacional. El text, doncs, no és el principal vehicle del sentit d'aquesta mena de propostes: la textualitat es manifesta a diversos nivells, s'assumeix la desarticulació de la història (que és substituïda per imatges/situació), es dinamita la troncalitat del subjecte, es juga amb l'heterogeneïtat dels fragments, es reclamen processos de recepció activa, es juga amb el temps (real o imaginari) des de la més completa i acrònica llibertat, es

reclama la catàstrofe per damunt de la causalitat, s'experimenta en la superposició de llenguatges, d'idiomes i de gèneres... Comptat i debatut, tal com diu Jean-Louis Besson, el postdramàtic no és un estil, ni un gènere, ni una estètica. El concepte reuneix pràctiques teatrals múltiples i disperses, el punt de contacte entre les quals es troba en el fet de considerar que ni l'acció ni els personatges, ni la col·lisió dramàtica ni la dialèctica de valors, ni tan sols unes figures, un temps o un espai reconeixadors són indispensables per produir teatre. El teatre postdramàtic reivindica l'escena com a començament i com a punt d'intervenció, no com a transcripció d'una realitat que li és exterior (Hans-Thies Lehmann).

Händl Klaus, amb tot, no és un autor postdramàtic diguem-ne «extrem». Hi ha una aparença d'història, i també una aparença de causalitat en la seva obra. Tots els interrogants, les elisions, les contradiccions, els misteris del text són l'herència d'uns altres procediments dramàtics també postmoderns —la nostra famosa «poètica de la sostracció», o el «drama relatiu», tan estimats per Pinter, Sanchis o Cunillé. En Klaus, aquesta herència connecta amb nous models i tendències i es deixa contaminar d'aquesta heterogeneïtat que és a l'arrel del postdramatisme. La indefinició espacial, per exemple, si bé forma part del «relativisme», també és un dels trets fonamentals de l'escriptura postdramàtica (pèrdua de les coordenades —desorientació— de l'individu contemporani). Un element útil per a uns autors que volen abordar temes com ara la pèrdua de valors, la impotència o la manca d'objectius.

Carles Batlle